

Lerchenborg's historie

(lånt fra deres hjemmeside)

Lerchenborg, stamhuset for den danske lensgreve slægt Lerche-Lerchenborg, opførtes 1743-53 af general Christian Lerche.

Hovedbygningen, avlsbygningerne og parken, der er anlagt efter barokkens krav til symmetri, udgør en arkitektonisk helhed, der er enestående i Danmark.

Selv om den oprindelige tilkørselsvej har været gennem parkens alléer op til den dobbelte havetrappe i hovedfløjens midte, opleves den store og rene harmoni, der er Lerchenborg-anlæggets særpræg, næsten klare, når man nærmer sig gården ad den hovedakse, som fører gennem avlsgårdene.

Ved at spadserer fra parkeringspladsen op gennem de vældige gårdrum mellem ladegårdsbygningerne fornemmer man, at Lerchenborg ikke blot var en betydelig families landresidens, et "Maison de plaisance", men i høj grad var - og er - en landbrugsejendom. Fra ladegårdene går man ind i staldgården og står så ved

den hvide hovedbygning. Den indre gårdsplads markeres og adskilles fra økonomibygningerne ved en række granitstøtter, forbundet med svære jernkæder - her er vi i herskabets eget domæne, Cour d'honneur.

Anlæggets hovedakse fortsætter på havesiden gennem den egentlige barokhave, ud gennem parken og videre ud i amtsvejen, krydset af tværakser, overalt domineret af de 200-årige lindealléer.

Af godsets 650 hektar ager og skov omfatter selve parken og bygningerne godt 20 hektar.

Lerchenborgs arkitektur og interiør

General Lerche havde fået styrket sin medfødte kunst- og arkitekturinteresse ved rejser i Europa (han deltog som officer i felttog lige fra Mecklenburg til Sicilien), men det var dog blandt sine danske officerskolleger, han fandt den inspiration, som kom til at præge Lerchenborgs enkle og klare stil.

Vore tre betydeligste barokarkitekter, Thurah, Eigtved og Husser, var officerer som Christian Lerche, og der er da også umiskendelige påvirkninger fra disse tre professionelle arkitekter i general Lerches selvtegnede projekt på Asnæs, hvor slægtens jordegodser efterhånden var blevet samlet.

Som ved andre af periodens herregårdsbyggerier indgik et eksisterende hus i planen. Den tidligere Østrup Hovedgård står faktisk inden i Lerchenborgs hovedfløj, og dette forklarer blandt andet de to ens hoveddøre til den indre gård, hvor facaden - ifølge barokidealerne - burde have haft en pompøs midterportal, som det er tilfældet på havefacaden.

Nok er Lerchenborgs ydre i barokstil, men den efterfølgende rokoko præger helt den indre udsmykning. I hovedfløjen er rummene orienteret imod parterrehaven, og kun to stuer og den store hasesal har også vinduer til den indre gård. Forbindelsen mellem værelser og sale er lagt "enfilade", det vil sige i en lang række langs ydervæggene. Det giver fri væglplads og en smuk perspektivisk virkning, når man ser ned gennem bygningen, hvor rummene træder frem i det stærke lysindfald fra de høje vinduer mod parken.

I salene krones kaminerne af familieportrætter, udført af tidens bedste kunstnere. I riddersalen i søndre sidefløj forestiller kaminportrættet Norges statholder, Ditlev Vibe, den navnkundigste mand i grev Lerches mødrene familie. Riddersalens vægge og det hvælvede loft er dekoreret med hvide stuk-relieffer i smuk balance med panelernes og skoddernes bemalinger i gråtoner med motiver fra Ovids metamorfoser.

Besøgende har adgang til hele den søndre sidefløj, fra riddersalen kan man gå ind i hovedfløjens gemakker indtil hasesalen.

I gårdfacadens sidefronter lod bygherren opsætte to stentavler med latinske inskriptioner, hvor især den ene tolker hans livssyn og glæden ved det nye smukke stamhus:

"Hvad kan man bedre ønske sig her i livet, end i sit fædreland, i sit hjem, under tæt tag, uforstyrret at høre regnen falde."

Barokhaven og parken

Som assistance for de danske arkitekter, som virkede under kongerne Christian VI og Frederik V, indkaldtes i 1738 fra Frankrig den velanskrevne havearkitekt, Jean-Baptiste Descarrieres de Longueville. Også han var officer, og han mødte, næsten uundgåeligt, general Lerche. Mellem de to mænd begyndte snart et inspirerende samarbejde. I efteråret 1747 kom de Longueville til det næsten færdigbyggede Lerchenborg. Han gik i gang med at realisere og videreudvikle Lerches allerede skitserede plan for det store barokanlæg.

Sammen med bygherren og dennes gartner, Spaht, anlagde han haven, parken og lindealléerne, faktisk som vi i dag ser dem. Hovedalléen, som fortsætter på begge sider af hovedbygningen og avlsgårdene, er den overordnede midterakse. På begge

sider af parterrehaven løber to dobbelt-alléer, som i et "skuldertræk" forenes med hovedalléen, inden denne fortsætter ud i den oprindelige tilkørselsvej til godset.

Foran hovedbygningen ligger den helt symmetriske del af barokhaven. I denne parterrehave var der oprindeligt anlagt kunstfærdigt indrammede bede - la piece de broderie - "Broderihaven". I dag markeres disse bede som græspartier. Om parterrehaven lukker den særprægede buehæk sig som en effektiv indramning. Denne 200 meter lange lindeløvgang, en såkaldt "berceau", var med sine 5 meter brede og 7 meter høje konturer i svungne, knækkede linier - dengang som nu - enestående i Danmark.

Buehækken var anlagt som "Det grønne Lerchenborg". Mure med vinduer og portåbninger, tårne og pavilloner - alt klippet i levende lindetræer. I nicher og i vinduerne stod statuer, vaser og urner. De klippede mure brydes, med tilsigtet dramatik, lige ud for havetrappen. Herfra ser man frit ud gennem den 12 meter brede og godt 385 meter lange hovedallé, der fortsætter ud i sognevejen.

Naturligvis satte skiftende tider og moder sit præg på have og park. Da den såkaldte engelske havestil kom til Danmark omkring 1800, ønskede også Lerchenborgs daværende ejer at tillempe det regelbundne barokanlæg efter moden. Den oprindelige køkkenhave syd for parterrehaven

veg i 1966 for en rosenhave med over 20.000 ædle franske roser.

Men en så stor rosenhave beslaglagde næsten al den arbejdskraft, der var til rådighed for hele parken, og da man i 1983 endelig besluttede af reetablere og bevare de Longuevilles oprindelige barokplan, blev disse arealer igen udlagt til nytte- og skærehave. Også frugthaven (fra hvis bær, Lerchenborg-vinen presses) genopstod her.

Med denne tilbageførsel af have og park til de oprindelige anlæg er der draget omsorg for at værne om et af Danmarks bedst bevarede totalanlæg fra 1745-47. Buehækken vil efter beskæring og konturhugning igen stå som "Det grønne Lerchenborg", nyplantede lindetræer trækker parkens akser op i fuld styrke, og i det engelske parkafsnit skabes der frie udsyn til det omliggende landskab.

I 1987 blev barokhaven fuldendt med en vandkunst, opsat i parkens midterallé. Et nutidigt kunstværk udført i granit.

*Information fra
Lerchenborg's hjemmeside.*
